Teismo praktikos rinkinys

GENERALINĖS ADVOKATĖS
JULIANE KOKOTT IŠVADA,
pateikta 2018 m. balandžio 12 d.[1]

Byla C-4/17 P

Čekijos Respublika
prieš

Europos Komisiją

„Apeliacinis skundas – EŽŪGF – Tam tikrų išlaidų nefinansavimas iš Europos Sąjungos lėšų – Čekijos Respublikos patirtos išlaidos – Vynuogynų apsauga nuo laukinių gyvūnų ir paukščių – Teisinis saugumas – Teisėtų lūkesčių apsauga – Teisė būti išklausytam“

I. Įvadas

1. Šio apeliacinio skundo šalys Teisingumo Teismui darbo nepalengvina. Komisijos veiksmų prieš bylą, net labai norėdamas, geru administravimu nepavadinsi. Bet ir Čekijos Respublika nebandė laiku pašalinti nesutarimų ir išsklaidyti abejonių, o iki šiol iš Komisijos klaidų bando gauti naudos. Be to, ši valstybė narė, galima sakyti, delsia pateikti argumentus, kurie iš tikrųjų galėtų lemti jai sėkmingą ginčo baigtį.

2. Byloje nagrinėjama, ar vynuogynų apsauga nuo laukinių gyvūnų ir paukščių yra tam tikra vynuogynų restruktūrizavimo ir konversijos forma, visų pirma vynuogynų valdymo metodikos patobulinimas. Su tuo susijęs klausimas, ar Komisija, jei mano, kad tokios priemonės negalima pripažinti, prieštaravimą dėl jos turi pareikšti pirmą kartą pateikiant paramos programą.

3. Byla susijusi su Sąjungos parama vynuogynams pagal Reglamentą Nr. 479/2008[2]. Jame buvo numatyta, kad valstybės narės paramą gali naudoti tik tam tikroms, galutinai nustatytoms priemonėms ir tas priemones, kurias ketina remti, turi nurodyti paramos programoje. Šią programą jos turėjo pateikti Komisijai, o ši per tris mėnesius galėjo pareikšti prieštaravimus.

II. Teisinis pagrindas

4. Teisiniam pagrindui būdingas tam tikras sudėtingumas ir nuolatiniai reikšmingų nuostatų pakeitimai.

1 Originalo kalba: vokiečių.

2 2008 m. balandžio 29 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 479/2008 dėl bendro vyno rinkos organizavimo, iš dalies keičiantis [r]eglamentus (EB) Nr. 1493/1999, (EB) Nr. 1782/2003, (EB) Nr. 1290/2005, (EB) Nr. 3/2008 ir panaikinantis [r]eglamentus (EEB) Nr. 2392/86 bei (EB) Nr. 1493/1999 (OL L 148, 2008, p. 1; klaidų ištaisymas OL L 220, 2008, p. 35).

A. Paramos schemos

5. Reglamento Nr. 479/2008 5 straipsnyje reglamentuojamas paramos vynuogynams programų teikimas Komisijai:

„1. Pirmą kartą iki 2008 m. birželio 30 d. kiekviena II priede nurodyta valstybė narė gamintoja Komisijai pateikia penkerių metų paramos programos projektą, kuriame būtų numatytos priemonės pagal šį skyrių.

<…>

2. Paramos programos taikomos praėjus trims mėnesiams nuo jų pateikimo Komisijai dienos.

Tačiau jeigu pateikta paramos programa neatitinka šiame skyriuje nustatytų reikalavimų, Komisija apie tai informuoja valstybę narę. Tokiu atveju valstybė narė pateikia Komisijai patikslintą paramos programą. Patikslinta paramos programa taikoma praėjus dviem mėnesiams nuo jos pateikimo dienos, nebent neatitikimas nebūtų ištaisytas – tokiu atveju taikoma ši pastraipa.

3. <…>“

6. Pagal Reglamento Nr. 479/2008 7 straipsnio 1 dalį ir jos c punktą „vynuogynų restruktūrizavimas ir konversija pagal 11 straipsnį“ yra reikalavimus atitinkančios priemonės. 11 straipsnyje šios priemonės apibrėžtos taip:

„1. Vynuogynų restruktūrizavimui ir konversijai skirtų priemonių tikslas – padidinti vyno gamintojų konkurencingumą.

2. <…>

3. Parama vynuogynų restruktūrizavimui ir konversijai gali apimti tik vieną ar kelias iš toliau nurodytų veiklos rūšių:

a) veislių konversiją, įskaitant skiepijimo pagalbą;

b) vynuogynų vietos keitimą;

c) vynuogynų valdymo metodikos patobulinimus.

Įprastam natūraliai pasenusių vynuogynų atnaujinimui parama neskiriama.

4. <…>“

7. Ankstesnio Reglamento (EB) Nr. 1493/1999[3] 11 straipsnio 2 dalyje dėl restruktūrizavimo ir konversijos priemonių tikslo dar buvo pateikta ši nuostata, kuri į Reglamentą Nr. 479/2008 jau neįtraukta:

„Sistemos tikslas – gamybos pritaikymas prie rinkos paklausos.“

3 1999 m. gegužės 17 d. Reglamentas dėl bendro vyno rinkos organizavimo (OL L 179, 1999, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 26 t., p. 25).

8. Įgyvendinimo reglamentu (ES) Nr. 202/2013 [4] Komisija Reglamento (EB) Nr. 555/2008 [5] 6 straipsnį papildė šia nuostata:

„Paramos reikalavimų neatitinkanti veikla:

<…>

b) laukinės gyvūnijos, paukščių arba krušos daromos žalos užkardymas;

<…>“

9. Pagal Reglamento Nr. 479/2008 114 straipsnį ginčijama paramos priemonė buvo priskiriama prie intervencijos siekiant sureguliuoti žemės ūkio rinkas, kaip nurodyta Reglamento (EB) Nr. 1290/2005 [6] 3 straipsnio 1 dalies b punkte. Pastarąja nuostata buvo reglamentuojamos tam tikros Europos žemės ūkio garantijų fondo (toliau – EŽŪGF) išlaidos, dabar ji įtvirtinta Reglamento (ES) Nr. 1306/2013 [7] 4 straipsnio 1 dalyje.

B. Kontrolės schemos

10. Pagal Reglamento Nr. 1306/2013 52 straipsnio 1 dalį (anksčiau – Reglamento Nr. 1290/2005 31 straipsnis) Komisija vėliau gali nustatyti nefinansuojamas sumas:

„Jei Komisija nustato, kad 4 straipsnio 1 dalyje ir 5 straipsnyje nurodytos patirtos išlaidos neatitinka Sąjungos teisės, <…> ji priima įgyvendinimo aktus, kuriuose nustato atitinkamas sumas, kurioms neskiriamas Sąjungos finansavimas. <…>“

11. Reglamento (EB) Nr. 885/2006 [8] 11 straipsnyje nustatyta prieš Komisijai priimant sprendimą nefinansuoti tam tikrų sumų atliktina procedūra:

„1. Jeigu po atlikto tyrimo Komisija mano, kad išlaidos neatitinka Bendrijos taisyklių, ji praneša tokias išvadas atitinkamai valstybei narei ir nurodo korekcines priemones, reikalingas užtikrinti, kad ateityje būtų laikomasi šių taisyklių.

Tokiame pranešime daroma nuoroda į šį straipsnį. Valstybė narė per du mėnesius nuo šio pranešimo gavimo pateikia atsakymą, o Komisija, atsižvelgusi į jį, gali pakeisti savo poziciją. Pagrįstais atvejais Komisija gali leisti pratęsti atsakymui nustatytą laikotarpį.

Kai baigiasi atsakymui nustatytas laikotarpis, Komisija sušaukia dvišalį posėdį ir abi šalys stengiasi pasiekti susitarimą dėl priemonių, kurių reikia imtis, taip pat dėl pažeidimo sunkumo įvertinimo bei dėl Bendrijos biudžetui padarytos finansinės žalos.

4 2013 m. kovo 8 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas, kuriuo iš dalies keičiamos Reglamento (EB) Nr. 555/2008 nuostatos dėl vyno sektoriaus paramos programų teikimo ir prekybos su trečiosiomis šalimis (OL L 67, 2013, p 10).

5 2008 m. birželio 27 d. Komisijos reglamentas, kuriuo nustatomos išsamios Tarybos reglamento (EB) Nr. 479/2008 dėl bendro vyno rinkos organizavimo įgyvendinimo taisyklės, taikomos vyno sektoriaus paramos programoms, prekybai su trečiosiomis šalimis, gamybos potencialui ir kontrolei (OL L 170, 2008, p. 1; klaidų ištaisymas OL L 5, 2011, p. 28).

6 2005 m. birželio 21 d. Tarybos reglamentas dėl bendrosios žemės ūkio politikos finansavimo (OL L 209, 2005, p. 1; klaidų ištaisymas OL L 329, 2005, p. 40).

7 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas dėl bendros žemės ūkio politikos finansavimo, valdymo ir stebėsenos, kuriuo panaikinami Tarybos reglamentai (EEB) Nr. 352/78, (EB) Nr. 165/94, (EB) Nr. 2799/98, (EB) Nr. 814/2000, (EB) Nr. 1290/2005 ir (EB) Nr. 485/2008 (OL L 347, 2013, p. 549; klaidų ištaisymas OL L 130, 2016, p. 9 ir 24).

8 2006 m. birželio 21 d. Komisijos reglamentas, nustatantis išsamias Tarybos reglamento (EB) Nr. 1290/2005 nuostatų dėl mokėjimo agentūrų ir kitų įstaigų akreditavimo bei EŽŪGF ir EŽŪFKP sąskaitų patikrinimo ir patvirtinimo taikymo taisykles (OL L 171, 2006, p. 90; klaidų ištaisymas OL L 291, 2007, p. 30), iš dalies pakeistas 2012 m. gegužės 2 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentu (ES) Nr. 375/2012, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 885/2006 (OL L 118, 2012, p. 4).

2. Per du mėnesius nuo 1 dalies trečios [trečioje] pastraipoje nurodyto dvišalio posėdžio protokolo gavimo dienos valstybė narė pateikia šio posėdžio metu prašytą informaciją arba kitos informacijos, kuri, jos manymu, galėtų būti naudinga vykstančiam tyrimui.

Pateisinamais atvejais Komisija, gavusi pagrįstą prašymą iš valstybės narės, gali leisti pratęsti pirmojoje pastraipoje nurodytą laikotarpį. Prašymą reikia nusiųsti Komisijai tokiam laikotarpiui nepasibaigus.

Pasibaigus pirmoje pastraipoje nurodytam laikotarpiui, Komisija oficialiai praneša savo išvadas valstybei narei, remdamasi informacija, gauta per atitikimo patikrinimo procedūrą. Pranešime įvertinamos išlaidos, kurioms Komisija numato netaikyti Bendrijos finansavimo pagal Reglamento (EB) Nr. 1290/2005 31 straipsnį, ir daroma nuoroda į šio reglamento 16 straipsnio 1 dalį.

3. Valstybė narė praneša Komisijai apie korekcines priemones, kurių ji ėmėsi, kad užtikrintų, jog būtų laikomasi Bendrijos taisyklių ir nuo kurios datos jos bus įgyvendinamos.

Komisija, išnagrinėjusi Taikinimo institucijos pagal šio reglamento 3 skyrių parengtą ataskaitą, priima, jei reikia, vieną ar daugiau sprendimų pagal Reglamento (EB) Nr. 1290/2005 31 straipsnį, siekdama nebefinansuoti iš Bendrijos lėšų išlaidų, neatitinkančių Bendrijos taisyklių tol, kol valstybė narė veiksmingai neįgyvendina korekcinių priemonių.

<…>“

12. Reglamento Nr. 885/2006 12–16 straipsniuose pateiktos nuostatos dėl taikinimo procedūros, per kurią atitinkama valstybė narė ir Komisija turi ieškoti sutarimo.

13. 2015 m. sausio 1 d. Reglamentas Nr. 885/2006 pakeistas Įgyvendinimo reglamentu (ES) Nr. 908/2014[9], jame pateiktos panašios nuostatos.

III. Bylos aplinkybės

14. Remiantis 2016 m. spalio 20 d. Bendrojo Teismo sprendimu *Čekijos Respublika / Komisija* (T-141/15, EU:T:2016:621, 1–17 punktai; toliau – skundžiamas sprendimas) bylos aplinkybės iš esmės yra tokios.

15. 2008 m. liepos 9 d. Čekijos Respublika pagal Reglamento Nr. 479/2008 5 straipsnio 1 dalį Komisijai pateikė 2009–2014 finansinių metų paramos programos projektą. Programos projekto priemonės apėmė vynuogynų apsaugos nuo laukinių gyvūnų ir paukščių priemonę, kuri turėjo būti įgyvendinta taikant mechanines priemones, t. y. aptveriant vynuogynus arba naudojant įvairius baidymo įrenginius, arba aktyvias laukiniams gyvūnams ar paukščiams baidyti naudojamas priemones.

16. 2008 m. spalio 8 d. rašte Komisija pagal Reglamento Nr. 479/2008 5 straipsnio 2 dalį dėl minėto projekto pareiškė prieštaravimų. Tačiau jie buvo susiję ne su nagrinėjama apsaugos priemone. Čekijos Respublika atsižvelgė į Komisijos prieštaravimus, projektą patikslino ir 2009 m. vasario 12 d. jį vėl pateikė Komisijai. Į naują projektą vėl buvo įtraukta nepakeista nagrinėjama apsaugos priemonė. Komisija per dviejų mėnesių laikotarpį, t. y. iki 2009 m. balandžio 12 d., daugiau prieštaravimų nepareiškė.

9 2014 m. rugpjūčio 6 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas, kuriuo nustatomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1306/2013 taikymo taisyklės, susijusios su mokėjimo agentūromis ir kitomis įstaigomis, finansų valdymu, sąskaitų patvirtinimu, patikrų taisyklėmis, užstatais ir skaidrumu (OL L 255, 2014, p. 59; klaidų ištaisymas OL L 29, 2015, p. 16).

17. Vis dėlto 2009 m. vasario 20 d. Komisija pagal Reglamento Nr. 885/2006 11 straipsnio 1 dalį Čekijos Respublikai nusiuntė pranešimą, susijusį su tyrimu dėl Čekijos Respublikos įgyvendintų vynuogynų restruktūrizavimo ir konversijos priemonių atitikties pagalbos šioje srityje teikimo sąlygoms ankstesniais 2007–2008 finansiniais metais (tyrimo registracijos numeris VT/VI/2009/101/CZ). Pranešime, be kita ko, nurodyta:

„Vis dėlto iš šios išvados matyti, kad restruktūrizavimo darbai iš esmės apėmė tik esamo vynuogyno apsaugą nuo gyvūnų, nedarant jokios kitos intervencijos. Dėl šio veikimo būdo kyla Reglamento (EB) Nr. 1493/1999 11 straipsnio 2 dalies nuostatos laikymosi problema, nes pagal ją sistemos tikslas – gamybos pritaikymas prie rinkos paklausos. Jei restruktūrizavimas Čekijos Respublikoje apsiribojo tik esamo vynuogyno apsauga nuo gyvūnų, išlaidos *prima facie* neatitinka paramos reikalavimų, nes neatitinka reglamente nustatytų reikalavimų.“

18. Tame pačiame rašte Komisija nurodė, kad Čekijos institucijos „turėtų imtis visų reikiamų priemonių trūkumams ir neatitikimams pašalinti“.

19. 2009 m. rugsėjo 22 d. rašte Komisija pranešė ketinanti atlikti kitą tyrimą (registracijos numeris VT/VI/2009/004/CZ). Jis turėjo būti susijęs su Čekijos Respublikos vynuogynų restruktūrizavimu ir konversija 2008–2009 finansiniais metais.

20. Pagal Reglamento Nr. 885/2006 11 straipsnio 1 dalį pateiktame 2010 m. kovo 22 d. pranešime, susijusiame su tyrimu VT/VI/2009/004/CZ, Komisija visų pirma konstatavo:

„Atlikdama patikrinimą vietoje audito grupė turėjo abejonių, ar aktyvi ir pasyvi apsauga nuo paukščių ir laukinių gyvūnų pagal vynuogynų restruktūrizavimo ir konversijos programą atitinka paramos reikalavimus.“

21. Tame pačiame dokumente Komisija Čekijos Respublikai taip pat pranešė, kad „aktyvios ir pasyvios apsaugos nuo paukščių ir laukinių gyvūnų negalima laikyti nauja priemone, kuria vynuogynų tvarkymas pagerinamas taip, kad gamyba būtų pritaikyta prie rinkos paklausos“. Galiausiai pranešime primenama, kad „Reglamente Nr. 1493/99 aiškiai nustatyta, jog [restruktūrizavimo priemonių] tikslas – gamybos pritaikymas prie rinkos paklausos“.

22. 2011 m. sausio 31 d. Komisija Čekijos Respublikai pateikė dvišalio Čekijos Respublikos ir Komisijos tarnybų atstovų posėdžio, kuris pagal Reglamento Nr. 885/2006 11 straipsnio 1 dalies trečią pastraipą buvo surengtas 2010 m. gruodžio 13 d. dėl minėtų tyrimų, protokolą.

23. Protokole buvo pateikta Komisijos nuomonė, kad Čekijos Respublikos patirtos nagrinėjamos apsaugos priemonės įgyvendinimo išlaidos nelaikytinos atitinkančiomis paramos reikalavimus, ir nurodyta tiksli Čekijos Respublikos grąžintina 2008–2010 finansiniais metais deklaruotų išlaidų suma. Protokole Komisija vėl rėmėsi Reglamente Nr. 1493/1999 nurodytu vynuogynų restruktūrizavimo ir konversijos priemonių tikslu, t. y. gamybos pritaikymu prie rinkos paklausos.

24. Nuo 2011 m. sausio 31 d. siunčiamuose pranešimuose buvo pateikiama nuoroda į minėtus tyrimus, atliktus Komisijai ir valstybei narei pradedant susirašinėti šiuo klausimu.

25. 2012 m. gruodžio 3 d. Komisija Čekijos Respublikai nusiuntė pranešimą pagal Reglamento Nr. 885/2006 11 straipsnio 2 dalies trečią pastraipą ir 16 straipsnio 1 dalį. Jame Komisija patvirtino ir patikslino savo nuomonę, kad Čekijos Respublikos numatytos aktyvios ir pasyvios vynuogynų apsaugos formos nepatenka į restruktūrizavimo ir konversijos koncepciją pagal Reglamento Nr. 1493/1999 11 straipsnį ir Reglamento Nr. 479/2008 11 straipsnį. Todėl Komisija pasiūlė atlikti 2007–2010 finansinių metų 52 347 157,43 Čekijos kronų (CZK) ir 11 984 289,94 EUR dydžio finansinę pataisą, kai 2007 ir 2008 finansiniams metams būtų taikomas Reglamentas Nr. 1493/1999, o kitiems finansiniams metams – Reglamentas Nr. 479/2008.

26. Remiantis 2013 m. sausio 17 d. Čekijos Respublikos prašymu, 2013 m. birželio 19 d. įvyko Taikinimo institucijos pasitarimas, o 2013 m. liepos 2 d. paskelbta galutinė taikinimo procedūros ataskaita (registracijos numeris 13/CZ/552). Joje Taikinimo institucija Komisijai rekomendavo nesiūlyti pagal visą 2009–2014 m. paramos programą patirtų išlaidų finansinių pataisų ir dar kartą apsvarstyti pasiūlytas finansines pataisas.

27. Taikinimo institucijai pateikus ataskaitą, 2014 m. balandžio 22 d. rašte Komisija Čekijos Respublikai pateikė galutines pastabas. Jose Komisija patvirtino savo nuomonę, kad nagrinėjama apsaugos priemonė pagal vynuogynų restruktūrizavimo ir konversijos programą negali būti laikoma leistina.

28. Dėl 2007–2009 finansinių metų Komisija konstatavo, kad, jai nepareiškus prieštaravimų dėl pagalbos nagrinėjamai apsaugos priemonei programos projekto, Čekijos Respublika galėjo pagrįstai preziumuoti, jog priemonės atitinka paramos reikalavimus. Tačiau, Komisijos manymu, gavusi jos 2010 m. kovo 22 d. raštą Čekijos Respublika nebegalėjo turėti pagrįstų lūkesčių šiuo klausimu. Todėl Komisija pareiškė mananti, kad visų po 2010 m. kovo 22 d. patirtų išlaidų finansinė pataisa yra pateisinama. Taigi Komisija pasiūlė 2010–2012 finansinių metų finansinę pataisą – iš viso 2 123 199,04 EUR.

29. Galiausiai remdamasi Reglamento Nr. 1306/2013 52 straipsniu Komisija priėmė 2015 m. sausio 16 d. Įgyvendinimo sprendimą (ES) 2015/103 (toliau – ginčijamas įgyvendinimo sprendimas), pagal kurį tam tikros valstybių narių patirtos išlaidos nefinansuojamos Europos Sąjungos lėšomis iš EŽŪGF ir Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) [10].

30. Ginčijamame įgyvendinimo sprendime Komisija nurodė iš EŽŪGF lėšų nefinansuojamą Čekijos Respublikos patirtų nagrinėjamos apsaugos priemonės įgyvendinimo pagal 2010–2012 m. vynuogynų restruktūrizavimo ir konversijos programą išlaidų sumą – iš viso 2 123 199,04 EUR.

31. Bendrasis Teismas skundžiamu sprendimu atmetė Čekijos Respublikos ieškinį dėl ginčijamo įgyvendinimo sprendimo.

IV. Šalių reikalavimai

32. 2017 m. sausio 4 d. raštu Čekijos Respublika dėl šio sprendimo padavė apeliacinį skundą, jame Teisingumo Teismo prašo:

1) panaikinti skundžiamą sprendimą,

2) panaikinti ginčijamą įgyvendinimo sprendimą tiek, kiek juo atsisakoma finansuoti Čekijos Respublikos išlaidas, iš viso sudarančias 2 123 199,04 EUR; ir

3) priteisti iš Europos Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

33. Europos Komisija Teisingumo Teismo prašo:

1) atmesti apeliacinį skundą ir

2) priteisti iš apeliantės bylinėjimosi išlaidas.

34. Bylos šalys pateikė rašytines pastabas ir buvo išklausytos per 2018 m. kovo 1 d. teismo posėdį.

10 OL L 16, 2015, p. 33.

V. Teisinis vertinimas

35. Čekijos Respublika reiškia tris apeliacinio skundo pagrindus. Apeliacinio skundo pirmojo pagrindo dalykas – skundžiamo sprendimo nulemtas Reglamento Nr. 479/2008 11 straipsnio pažeidimas, antrojo – reglamento 5 straipsnio 2 dalies pažeidimas, siejamas su teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principais, trečiojo – per administracinę procedūrą padarytų procedūrinių klaidų vertinimas.

A. Dėl apeliacinio skundo pirmojo pagrindo priimtinumo ir aiškinimo

36. Apeliacinio skundo pirmajame pagrinde Čekijos Respublika ginčija Bendrojo Teismo sprendimo 83–90 punktuose pateiktus argumentus, kuriais konstatuojama, kad ginčijamos priemonės nesuderinamos su Reglamento Nr. 479/2008 11 straipsniu. Vertinant atskirai, šis apeliacinio skundo pagrindas gali atrodyti nepriimtinas, nes nesusijęs su Bendrojo Teismo atliktu atitinkamo ieškinio pagrindo vertinimu.

37. Apeliaciniame procese Teisingumo Teismo įgaliojimai apsiriboja pirmojoje instancijoje priimto teisinio sprendimo vertinimu. Leisti šaliai Teisingumo Teisme pirmą kartą dėl Bendrajam Teismui skundžiamos priemonės remtis pagrindu arba argumentais, kurie nebuvo pateikti Bendrajame Teisme, reikštų leisti jai pateikti Teisingumo Teismui, kurio jurisdikcija apeliaciniame procese yra ribota, nagrinėti platesnės apimties ginčą nei tas, kurį nagrinėjo Bendrasis Teismas [11].

38. Priešingai, nei mano Čekijos Respublika, šių argumentų priimtinumas nekyla ir iš sprendimo bylose C-231/11 P–C-233/11 P [12]. Tuo atveju naujame, t. y. su pirmojoje instancijoje pateiktais argumentais nesusijusiame, apeliacinio skundo pagrinde buvo ginčijami Bendrojo Teismo argumentai, kuriuos jis pateikė naudodamasis teise atlikti vėlesnį neribotą už konkurencijos pažeidimą skirtos sankcijos patikrinimą. Taigi bylos dalyką išplėtė jau Bendrasis Teismas, todėl atitinkami apeliaciniame skunde pareikšti priekaištai buvo priimtini.

39. Vis dėlto iš tikrųjų Čekijos Respublika, Bendrajame Teisme ginčydama tai, kad buvo pažeistas teisinio saugumo principas, teigė, kad ginčijamos priemonės atitiko paramos sąlygas pagal Reglamento Nr. 479/2008 11 straipsnį [13].

40. Atitinkamai Bendrasis Teismas pateikė skundžiamus argumentus dėl Reglamento Nr. 479/2008 11 straipsnio ir jais rėmėsi priimdamas sprendimą.

41. Nors Čekijos Respublika Bendrajame Teisme taip pat teigė, kad nenagrinėja ginčijamos priemonės suderinamumo su Reglamento Nr. 479/2008 11 straipsniu klausimo, šis argumentas kyla iš konteksto, konkrečiai iš to, kad ji iš esmės ginčija, jog buvo pažeista reglamento 5 straipsnio 2 dalis. Toje pačioje pastraipoje Čekijos Respublika taip pat patvirtino, kad priemonė suderinama su 11 straipsniu [14].

42. Taigi Čekijos Respublika gali apeliaciniame skunde ginčyti šiuos skundžiamo sprendimo aspektus.

11 1994 m. birželio 1 d. Sprendimas *Komisija / Brazzelli Lualdi ir kt.* (C-136/92 P, EU:C:1994:211, 59 punktas), 2007 m. vasario 1 d. Sprendimas *Sison / Taryba* (C-266/05 P, EU:C:2007:75, 95 punktas) ir 2017 m. lapkričio 16 d. Sprendimas *Ludwig-Bölkow-Systemtechnik / Komisija* (C-250/16 P, EU:C:2017:871, 29 punktas). Taip pat žr. Procedūros reglamento 170 straipsnio 1 dalies antrą sakinį.

12 2014 m. balandžio 10 d. Sprendimas *Komisija ir kt. / Siemens Österreich ir kt.* (C-231/11 P–C-233/11 P, EU:C:2014:256, 102 punktas).

13 Ieškinio 63 punktas.

14 Bendrajam Teismui pateikto dubliko 10 punktas.

43. Vis dėlto tai nereiškia, kad Čekijos Respublika šiuo argumentu apeliaciniame skunde gali tiesiogiai ginčyti Komisijos teiginį, kuriuo grindžiamas ginčijamas įgyvendinimo sprendimas, – kad ginčijamos paramos priemonės nesuderinamos su Reglamento Nr. 479/2008 11 straipsniu. Mat tai reikštų naują ieškinio dėl šio įgyvendinimo sprendimo pagrindą, kuris nebuvo nurodytas pirmojoje instancijoje pareikštame ieškinyje. Tačiau apeliaciniame skunde gali būti reiškiami priekaištai tik dėl skundžiamo sprendimo, o ne dėl ginčijamo įgyvendinimo sprendimo.

44. Ši Bendrojo Teismo sprendimo kritika gali būti veiksminga tik susieta su Bendrojo Teismo atliktu teisiniu vertinimu. Skundžiamus teiginius dėl Reglamento Nr. 479/2008 11 straipsnio Bendrasis Teismas pateikė nagrinėdamas jam nurodytą pirmąjį ieškinio pagrindą, kurio, kaip ir apeliacinio skundo antrojo pagrindo šiame procese, dalykas buvo reglamento 5 straipsnio 2 dalies pažeidimas, siejamas su teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principais.

45. Taigi tikslinga du pirmuosius Čekijos Respublikos apeliacinio skundo pagrindus vertinti bendrai ir apeliacinio skundo pirmąjį pagrindą nagrinėti susietą su apeliacinio skundo antrojo pagrindo antra dalimi.

B. Dėl apeliacinio skundo pirmojo ir antrojo pagrindų

46. Apeliacinio skundo antrajame pagrinde Čekijos Respublika teigia, kad buvo pažeista Reglamento Nr. 479/2008 5 straipsnio 2 dalis (apie tai – 1 skirsnyje), siejama su teisinio saugumo principu (apie tai – 2 skirsnyje) ir teisėtų lūkesčių apsaugos principu (apie tai – 3 skirsnyje). Argumentai dėl 11 straipsnio priskirtini prie šio apeliacinio skundo pagrindo antros dalies, kurioje nagrinėjamas teisinio saugumo principas.

1. Dėl apeliacinio skundo antrojo pagrindo pirmos dalies – Reglamento Nr. 479/2008 5 straipsnio 2 dalis

47. Čekijos Respublika remiasi tuo, kad Komisija, kai jai pagal Reglamento Nr. 479/2008 5 straipsnio 2 dalį buvo pateikta paramos programa, nepareiškė prieštaravimų dėl ginčijamų paramos priemonių. Todėl, Čekijos Respublikos manymu, Komisija šias priemones patvirtino ir vėliau negali jų atmesti.

48. Bendrasis Teismas šiuos argumentus nagrinėja skundžiamo sprendimo 29–67 punktuose. Jis konstatuoja, kad paramos neskyrimas grindžiamas Reglamento Nr. 1306/2013 52 straipsniu ir Reglamento Nr. 479/2008 5 straipsnio 2 dalis šiam sprendimui neprieštarauja. Aplinkybė, kad Komisija iš pradžių nepareiškė prieštaravimų, negali būti suprantama kaip priemonės patvirtinimas arba negali pagrįsti neginčytinos prezumpcijos, kad priemonė atitinka paramos sąlygas.

49. Taigi šioje išvadoje teisės klaidos nėra.

50. Čekijos Respublikos argumentų esmė yra ta, kad Komisijos teisė pagal Reglamento Nr. 1306/2013 52 straipsnį priemonių *vėliau* nefinansuoti iš Sąjungos lėšų negali būti taikoma priemonėms, kurioms taikomas *išankstinis patikrinimas* pagal Reglamento Nr. 479/2008 5 straipsnio 2 dalį.

51. Kaip skundžiamo sprendimo 31–46 punktuose aiškina Bendrasis Teismas, ši nuomonė negali būti grindžiama taikytinų nuostatų tekstu. Pagal Reglamento Nr. 479/2008 5 straipsnio 2 dalį ir kitas jo nuostatas neeliminuojama vėlesnio patikrinimo galimybė, o iš Reglamento Nr. 1306/2013 52 straipsnio kylanti teisė niekaip neapribojama, kalbant apie iš anksto patikrintas priemones.

52. Reglamento Nr. 479/2008 5 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad, jei Komisija laiku nepareiškia prieštaravimų, paramos programos yra taikomos. Vis dėlto, priešingai, nei mano Čekijos Respublika, tai nereiškia, kad vėliau negalima patikrinti, ar priemonės skirtos paramos taisyklių tikslams pasiekti.

53. Pagal Reglamento Nr. 479/2008 114 straipsnį ginčijama paramos priemonė priskiriama prie intervencijos siekiant sureguliuoti žemės ūkio rinkas, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1290/2005 3 straipsnio 1 dalies b punktą. Pastarąja nuostata buvo reglamentuojamos tam tikros EŽŪGF išlaidos ir priimant ginčijamą Komisijos įgyvendinimo sprendimą ji buvo įtvirtinta Reglamento Nr. 1306/2013 4 straipsnio 1 dalyje. Jei tokių išlaidų buvo patirta nesilaikant Sąjungos teisės, Komisija pagal Reglamento Nr. 1306/2013 52 straipsnį priima įgyvendinimo aktus ir juose nurodo iš Sąjungos lėšų nefinansuojamas sumas.

54. Bendras šių taisyklių kontekstas taip pat patvirtina Bendrojo Teismo pateiktą aiškinimą. Pagal suformuotą jurisprudenciją iš Europos žemės ūkio fondų lėšų finansuojamos tik intervencinės priemonės, kurių imamasi pagal Sąjungos teisės nuostatas bendro žemės ūkio rinkų organizavimo srityje[15]. Be to, Komisija teisingai pabrėžia, kad paramos programos pagal Reglamento Nr. 479/2008 4 straipsnio 1 dalį turi atitikti Sąjungos teisę.

55. Taigi Komisija net negalėtų vienašališkai „įteisinti“ išlaidų, neatitinkančių anksčiau Tarybos, o dabar netgi Tarybos ir Parlamento kartu priimtų teisės normų dėl Sąjungos paramos. Kaip teisingai aiškina Komisija, dėl šios priežasties Bendrasis Teismas net yra pripažinęs pagrįstu Komisijos prieš tai aiškiai patvirtintų priemonių nefinansavimą Sąjungos lėšomis[16]. Tai juo labiau turi galioti paramos priemonėms, kurios turėjo būti iš anksto patikrintos Komisijos, tačiau tapo taikytinos jau tuomet, kai Komisija nepareiškė prieštaravimų.

56. Šiomis aplinkybėmis reikia atsižvelgti ir į praktines išankstinio patikrinimo problemas – jis apribotas trimis, per antrą etapą – netgi dviem mėnesiais, o paramos programos bent jau potencialiai yra labai plačios apimties ir sudėtingos. Nors Čekijos Respublika teigia, kad jos programa buvo tik labai mažos apimties ir ginčijama parama joje buvo aiškiai apibūdinta, vis dėlto preziumuotina, kad kitos paramos programos yra gerokai platesnės ir sudėtingesnės. Jei tokiose programose „slypi“ neteisėtos paramos priemonės ir Komisija jų iškart neaptinka, tai negali nulemti žemės ūkio fondų lėšų naudojimo pažeidžiant paramos taisykles.

57. Čekijos Respublika kelia pagrįstą klausimą, kokia yra išankstinio patikrinimo funkcija, jei Komisija vėliau vis tiek gali nefinansuoti priemonių, kurių iš pradžių neginčijo. Vis dėlto atsakymas akivaizdus: toks išankstinis patikrinimas bent sumažina paramos sąlygų neatitinkančių priemonių rėmimo riziką. Be to, kaip toliau paaiškinta[17], tam tikromis sąlygomis jis gali pagrįsti teisėtus lūkesčius.

58. Išankstinis patikrinimas taip pat reiškia Komisijos atsakomybę už paramos priemonių atitiktį paramos sąlygoms. Bent teoriškai atrodo įmanoma, kad dėl rimtų išankstinio patikrinimo trūkumų Komisija būtų įpareigojama atlyginti žalą.

59. Taigi apeliacinio skundo antrojo pagrindo pirma dalis atmestina, nes tai, kad Komisija pagal Reglamento Nr. 479/2008 5 straipsnio 2 dalį iš pradžių nepareiškė prieštaravimų dėl paramos priemonių, neprieštarauja vėlesniam šių priemonių nefinansavimui pagal Reglamento Nr. 1306/2013 52 straipsnį.

15 1979 m. vasario 7 d. Sprendimas *Nyderlandai / Komisija* (11/76, EU:C:1979:28, 8 punktas), 1993 m. lapkričio 10 d. Sprendimas *Nyderlandai / Komisija* (C-48/91, EU:C:1993:871, 14 punktas), 2001 m. kovo 6 d. Sprendimas *Nyderlandai / Komisija* (C-278/98, EU:C:2001:124, 38 punktas), 2005 m. vasario 24 d. Sprendimas *Graikija / Komisija* (C-300/02, EU:C:2005:103, 32 punktas) ir 2014 m. lapkričio 6 d. Sprendimas *Nyderlandai / Komisija* (C-610/13 P, nepaskelbtas Rink., EU:C:2014:2349, 59 punktas).

16 2009 m. rugsėjo 30 d. Sprendimas *Nyderlandai / Komisija* (T-55/07, EU:T:2009:371, 97 punktas), 2015 m. vasario 25 d. Sprendimas *Lenkija / Komisija* (T-257/13, EU:T:2015:111, 53 punktas), pastarasis aiškiai patvirtintas 2016 m. liepos 7 d. Sprendimu *Lenkija / Komisija* (C-210/15 P, nepaskelbtas Rink., EU:C:2016:529, 43 punktas). Taip pat žr. nagrinėjamą bylą *Ministru kabinets*, C-120/17 (OL C 168, 2017, p. 23).

17 Žr. šios išvados 84 ir paskesnius punktus.

2. Dėl apeliacinio skundo antrojo pagrindo antros dalies, siejamos su apeliacinio skundo pirmuoju pagrindu – teisinis saugumas

60. Apeliacinio skundo antrojo pagrindo antroje dalyje Čekijos Respublika teigia, kad buvo pažeistas teisinio saugumo principas.

61. Dėl jos vėl teikiamo argumento, jog tai, kad Komisija per išankstinį patikrinimą nepareiškė prieštaravimų, reiškia, kad ginčijamos priemonės buvo privalomai patvirtintos ir vėliau dėl jų nebegali kilti klausimų, reikia nurodyti pirma pateiktus svarstymus dėl apeliacinio skundo antrojo pagrindo pirmos dalies: išankstinis patikrinimas kaip tik neturi tokio poveikio.

62. Tai, kad Komisijos pranešimai neturi saistomojo poveikio, taip pat negali pakeisti šios išvados. Nefinansuojama priemonė nustatyta ne pirmu Komisijos laišku, o ginčijamu įgyvendinimo sprendimu. Pirma Komisijos pareikštos abejonės ir prieštaravimai tėra įspėjimai, kad gresia toks sprendimas. Jais negali būti pažeidžiamas teisinio saugumo principas. Priešingai, taip – iš principo – įgyvendinamas lojalaus bendradarbiavimo su valstybe nare principas (ESS 4 straipsnio 3 dalis).

63. Pagal apeliacinio skundo antrojo pagrindo antrą dalį, kaip ir pagal apeliacinio skundo pirmąjį pagrindą, Čekijos Respublika teigia, kad ginčijamos priemonės atitiko paramos taisykles.

64. Šio argumento siejimas su teisinio saugumo principu yra kiek netikėtas, nes šiuo principu paprastai remiamasi kaip teisinės pozicijos išlaikymo argumentu, o ne kaip atskiru argumentu prieš tokį sprendimą, koks yra ginčijamas įgyvendinimo sprendimas. Vis dėlto galiausiai šiuo atveju esmė yra pozicijos išlaikymas, būtent ginčijamų priemonių atitiktis paramos reikalavimams.

65. Pagal teisinio saugumo principą teisės aktu suinteresuotiesiems asmenims turėtų būti suteikta galimybė tiksliai žinoti juo nustatytų pareigų turinį, visų pirma, kai gresia finansinės pasekmės [18]. Todėl Komisija, atlikdama pataisą per EŽŪGF sąskaitų patvirtinimo procedūrą, negali remtis aiškinimu, kuris dėl to, kad nukrypstama nuo įprastos vartojamų žodžių reikšmės, nėra privalomas [19]. Tačiau juo labiau ji negali priemonės paskelbti neatitinkančia paramos sąlygų, jei ši jas iš tikrųjų atitinka. Teisinis saugumas, žinoma, taip pat reiškia, kad galima pasitikėti, jog teisės aktų bus laikomasi.

66. Taigi ginčijamas įgyvendinimo sprendimas suderinamas su teisinio saugumo principu, jei nefinansuojamos priemonės neatitiko paramos sąlygų. Ir priešingai, jis būtų nesuderinamas nei su savo teisiniu pagrindu, nei su teisinio saugumo principu, jei priemonės paramos taisykles vis dėlto atitiko.

67. Tam tikra prasme tai yra kitas principų, prieštaraujančių Čekijos Respublikos nuomonei dėl Komisijos tylėjimo per išankstinio patikrinimo procedūrą pagal Reglamento Nr. 479/2008 5 straipsnio 2 dalį, poveikio aspektas. Tuo, kad, nepaisant šio tylėjimo, Komisija gali atlikti pataisą, kaip tik ir siekiama užtikrinti paramos taisyklių laikymąsi.

68. Skundžiamo sprendimo 83 punkte Bendrasis Teismas konstatuoja, kad Reglamento Nr. 1493/1999 11 straipsnio 3 dalies ir Reglamento Nr. 479/2008 11 straipsnio 3 dalies formuluotė aiškiai nėra susijusi su vynuogynų apsaugos nuo gyvūnų arba paukščių daromos žalos priemonėmis, kurias apima nagrinėjama apsaugos priemonė.

18 1987 m. gruodžio 15 d. Sprendimas *Danija / Komisija* (348/85, EU:C:1987:552, 19 punktas) ir 2007 m. birželio 21 d. Sprendimas *ROM-projecten* (C-158/06, EU:C:2007:370, 25 ir 26 punktai).

19 1988 m. sausio 27 d. Sprendimas *Danija / Komisija* (349/85, EU:C:1988:34, 16 punktas) ir 1998 m. spalio 1 d. sprendimai *Jungtinė Karalystė / Komisija* (C-209/96, EU:C:1998:448, 35 punktas), *Prancūzija / Komisija* (C-232/96, EU:C:1998:449, 37 punktas), *Danija / Komisija* (C-233/96, EU:C:1998:450, 38 punktas), *Airija / Komisija* (C-238/96, EU:C:1998:451, 81 punktas) ir *Italija / Komisija* (C-242/96, EU:C:1998:452, 29 punktas).

69. Priešingai, nei mano Komisija, šis teiginys yra ne *obiter dictum*, o vienas iš esminių Bendrojo Teismo argumentų. Jei nebūtų pateiktas, Čekijos Respublika galėtų reikšti motyvavimo trūkumo priekaištą, nes Bendrasis Teismas būtų neatsakęs į lemiamą reikšmę turintį argumentą.

70. Vis dėlto Bendrojo Teismo teiginyje padaryta teisės klaida.

71. Čekijos Respublika dėl šio teiginio reiškia pagrįstą priekaištą, kad tokios apsaugos priemonės, bent jau remiantis formuluote, gali būti vynuogynų valdymo metodikos patobulinimai, kaip tai suprantama pagal atitinkamo reglamento 11 straipsnio 3 dalies c punktą. Jei anksčiau tokios apsaugos priemonės nebuvo taikomos, pradėjus jas taikyti neabejotinai patobulinama vynuogynų valdymo metodika.

72. Šios išvados visiškai nekeičia nagrinėjamas priemones apimanti bendra sąvoka „vynuogynų restruktūrizavimas ir konversija“. Nors ją būtų galima suprasti taip, kad turi būti daromas konstrukcinis vynuogynų pertvarkymas, viena vertus, apsaugos nuo laukinių gyvūnų ir paukščių daromos žalos priemonės taip pat gali būti konstrukcinio pobūdžio, kita vertus, visų pirma remiantis vynuogynų valdymo metodikos patobulinimų kategorija pagal 11 straipsnio 3 dalies c punktą, galimas platesnis supratimas, kuris apima ir metodinius pakeitimus, jei tik jų dalykas yra vynuogynų valdymas.

73. Sąjungos paramos neskyrimą šioms apsaugos priemonėms daugių daugiausia galima grįsti atitinkamo paramos tipo tikslu.

74. Skundžiamo sprendimo 89 punkte Bendrasis Teismas šiuo klausimu konstatuoja, jog nematyti, kad ginčijama priemonė skatintų gamybos pritaikymą prie rinkos paklausos ar didintų vyndarių konkurencingumą.

75. Šis teiginys tiek, kiek jis susijęs su gamybos pritaikymu prie rinkos paklausos, atrodo suprantamas, tačiau šiame procese nenagrinėtinas, o tiek, kiek jis susijęs konkurencingumu, – neįtikinamas.

76. Kaip teisingai teigia Čekijos Respublika, sumažinus laukinių gyvūnų ir paukščių daromą žalą padidėja vyndarių konkurencingumas.

77. Gamybos pritaikymas prie rinkos paklausos buvo paramos tikslas pagal prieš skiriant ginčijamą paramą galiojusio Reglamento Nr. 1493/1999 11 straipsnio 2 dalį. Vis dėlto pagal šioje byloje reikšmingą Reglamento Nr. 479/2008 11 straipsnio 1 dalį paramos tikslas suprantamas plačiau. Pagal jį turėjo būti didinamas konkurencingumas.

78. Kitaip, nei mano Komisija, iš Reglamento Nr. 479/2008 konstatuojamųjų dalių taip pat nematyti, kad nauja teisės norma turinio požiūriu turėtų būti tapati ankstesnei. Priešingai, penktoje konstatuojamojoje dalyje kalbama apie esminį pakeitimą, dėl kurio visų pirma turėtų padidėti vyndarių konkurencingumas. Restruktūrizavimo ir konversijos priemonės nebesiejamos su gamybos pritaikymu prie rinkos paklausos.

79. Vis dėlto Komisija taip pat mano, kad vynuogynų restruktūrizavimo arba konversijos priemonės turi būti naudojamos ne esamoms gamybos struktūroms plėsti, bet siekti kokybiškos plėtros.

80. Šis argumentas įtikinamas, tačiau iš jo nematyti, kodėl laukinių gyvūnų ir paukščių daromos žalos mažinimo priemonės negali prisidėti prie šio siekio. Nors Komisija šiuo klausimu pabrėžia, kad paukščių baidymo įtaisai ir panašios priemonės naudojamos jau seniai, tai nereiškia, kad Čekija paramą naudojo siekdama patobulinti ankstesnę praktiką. Tai, be kita ko, patvirtina nepaneigtas Čekijos argumentas, kad nuo paramos taikymo pradžios gamybos apimtis beveik patrigubėjo ir tai yra gamybos metodų patobulinimo įrodymas.

81. Komisija, priešingai, nei visų pirma priimdama ginčijamą įgyvendinimo sprendimą, nei per teismo procesą neįrodė, kad konkrečiomis rėmimo priemonėmis buvo remiamas tik esamos praktikos tęsimas.

82. Iš Komisijos nurodymo, kad pagal Reglamento Nr. 479/2008 14 straipsnį leidžiama remti laukinių gyvūnų ir paukščių daromos žalos draudimą, taip pat nedarytina jokia kita išvada – kaip tik priešingai. Tai rodo, kad teisės aktų leidėjas iš esmės buvo pasirengęs padėti atitaisyti tokią žalą. Todėl būtų veikiau nesuprantama, jei 11 straipsnis neapimtų ginčijamų paramos priemonių.

83. Taigi apeliacinio skundo antrojo pagrindo antra dalis yra pagrįsta ir skundžiamas sprendimas turi būti panaikintas.

3. Dėl apeliacinio skundo antrojo pagrindo trečios dalies – teisėtų lūkesčių apsauga

84. Remiantis ką tik pateikta išvada, apeliacinio skundo antrojo pagrindo trečia dalis nebeturi reikšmės. Vis dėlto, jei Teisingumo Teismas nesutiktų su mano nuomone, kitaip tariant, būtų preziumuotina, jog priemonės neatitiko paramos reikalavimų, ją apsvarstysiu kaip alternatyvą.

85. Šiuo argumentu Čekijos Respublika ginčija Bendrojo Teismo skundžiamo sprendimo 96–100 punktuose pateiktus argumentus dėl teisėtų lūkesčių apsaugos.

86. Bendrasis Teismas 96 punkte šiuo klausimu pabrėžia, kad Komisija Čekijos Respublikai nesuteikė tikslių garantijų. 97 punkte pažymima, kad tokios garantijos netgi nebuvo galimos, nes tylėjimas per išankstinio patikrinimo procedūrą nėra Komisijos sprendimas dėl priemonių atitikties paramos sąlygoms.

87. Šie Bendrojo Teismo argumentai grindžiami suformuota jurisprudencija, pagal kurią teisėtų lūkesčių apsaugos principu gali remtis bet kuris asmuo, kuriam administracinė institucija suteikė konkrečias garantijas [20].

88. Vis dėlto, labiau įsigilinus, Komisijos prieštaravimų nepateikimas per procedūrą pagal Reglamento Nr. 479/2008 5 straipsnio 2 dalį, atsižvelgiant į 11 straipsnį, yra labai arti tokių garantijų.

89. Net jei Teisingumo Teismas nesutiktų su mano pateiktu Reglamento Nr. 479/2008 11 straipsnio aiškinimu, pagal šią nuostatą bent jau nėra neįmanoma preziumuoti, kad ginčijamos paramos priemonės atitiko paramos sąlygas. Tai patvirtina 2013 m. kovo 8 d. Įgyvendinimo reglamentas Nr. 202/2013, kuriame Komisija, akivaizdu, pirmą kartą laikė būtina aiškiai nustatyti, kad laukinės gyvūnijos, paukščių arba krušos daromos žalos užkardymas laikomas paramos reikalavimų neatitinkančia veikla.

90. Šiomis konkrečiomis aplinkybėmis prieštaravimų per išankstinio patikrinimo procedūrą nepareiškimas išimties tvarka laikytinas ne tik tylėjimu dėl suderinamumo klausimo, bet ir paramos priemonių patvirtinimu.

91. Šį aiškinimą patvirtina ir nepaneigtas Čekijos Respublikos argumentas, kad paramos programa buvo tik aštuonių puslapių apimties ir ginčijama priemonė joje buvo aiškiai apibūdinta. Taigi Komisija neabejotinai turėjo galimybę laiku pareikšti prieštaravimus, ir visos bylos šalys būtų išvengusios šios bylos.

92. Kiti Komisijos iki 2012 m. gruodžio 3 d. išsakyti teiginiai yra labai neaiškūs ir jais remiantis galima bent jau daryti prielaidą, kad ginčijamos priemonės vis dėlto atitiko taikytinas paramos sąlygas.

20 Žr., pvz., 1987 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Delauche / Komisija* (111/86, EU:C:1987:562, 24 punktas), 2007 m. liepos 18 d. Sprendimą *EAR / Karatzoglou* (C-213/06 P, EU:C:2007:453, 33 punktas) ir 2017 m. lapkričio 9 d. Sprendimą *LS Customs Services* (C-46/16, EU:C:2017:839, 35 punktas).

93. *Pirma*, iš 2009 m. vasario 20 d. pranešimo matyti, kad Komisija, kai jai antrą kartą buvo pateikta paramos programa, jau turėjo abejonių dėl ginčijamų paramos priemonių atitikties paramos taisyklėms. Vis dėlto prieštaravimų ji nepareiškė. Todėl buvo galima daryti prielaidą, kad, baigiantis terminui, abejonės buvo išsklaidytos arba jos buvo kilusios tik dėl ankstesnių paramos laikotarpių.

94. *Antra*, minėtas pranešimas, 2010 m. kovo 22 d. pranešimas ir 2011 m. sausio 31 d. protokolas buvo susiję tik su ankstesniu Reglamentu Nr. 1493/1999. Kaip jau paaiškinta[21], šiame reglamente nustatytas paramos tikslas iš esmės skiriasi nuo nustatytojo Reglamente Nr. 479/2008.

95. 2012 m. gruodžio 3 d. pranešime Komisija pirmą kartą remiasi ir Reglamentu Nr. 479/2008. Tačiau šiuo momentu ginčijama parama jau buvo pasinaudota, nes Komisija nefinansavo tik 2010–2012 m. išlaidų.

96. Vis dėlto, nepaisant šių rimtų Komisijos komunikacijos trūkumų, galimų Čekijos Respublikos lūkesčių dėl ginčijamų priemonių atitikties paramos reikalavimams jau nuo 2009 m. vasario 20 d. pranešimo nelaikau teisėtais.

97. Gali būti situacijų, kai prieštaringi Komisijos teiginiai, esant neaiškiai teisinei padėčiai, gali pagrįsti teisėtus lūkesčius. Vis dėlto, kai valstybė narė naudoja Sąjungos paramos lėšas, jai taikomos didesnės rūpestingumo pareigos. Todėl, net kilus mažiausių abejonių dėl tam tikrų priemonių atitikties paramos reikalavimams, reikia kreiptis į Komisiją. Tokių abejonių būta bent jau nuo 2009 m. vasario 20 d. Komisijos pranešimo.

98. Šios išvados visiškai nekeičia Čekijos Respublikos argumentai dėl minėto pranešimo saistomojo poveikio nebuvimo. Galimų lūkesčių teisėtumas nepriklauso nuo saistomojo poveikio. Teisėtumą veikiau eliminuoja bet kokia abejones pagrindžianti informacija.

99. Taigi, jei Teisingumo Teismas nagrinėtų apeliacinio skundo antrojo pagrindo trečią dalį, ji būtų atmestina.

C. Dėl apeliacinio skundo trečiojo pagrindo – prieš priimant ginčijamą įgyvendinimo sprendimą vykęs procesas

100. Apeliacinio skundo trečiajame pagrinde, kurį apsvarstysiu taip pat tik kaip alternatyvą, Čekijos Respublika ginčija Bendrojo Teismo teiginius, susijusius su pirmojoje instancijoje pareikšto ieškinio antruoju pagrindu. Jų esmė yra ta, kad, nors Komisija atliko 2007–2008 ir 2008–2009 finansinių metų tyrimus ir dėl jų rezultatų išklausė Čekijos Respubliką, ginčijamame įgyvendinimo sprendime sumažintos pripažintos 2010–2012 m. išlaidos. Čekijos Respublikos teigimu, jai nebuvo suteikta pakankama galimybė pateikti pastabas šiuo klausimu.

101. Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 110–114 punktuose rėmėsi Teisingumo Teismo sprendimu, kad tuomet, kai finansinę pataisą pateisinantys pažeidimai toliau daromi po rašytinio pranešimo apie patikrinimų rezultatus, Komisija turi teisę ir netgi pareigą atsižvelgti į šią situaciją, kai nustato laikotarpį, už kurį turi būti daroma atitinkama finansinė pataisa[22].

102. Bendrojo Teismo motyvai išsamūs, tačiau juose neakcentuotas esminis aspektas: jei Komisija pataisą dėl paramos reikalavimų neatitinkančių priemonių tęsimo taiko ilgesniam nei tyrimo laikotarpiui, valstybė narė iš principo jau per tyrimo laikotarpį turi pakankamą galimybę pateikti pastabas dėl priemonės atitikties paramos sąlygoms.

21 74–77 punktai.

22 2003 m. sausio 9 d. Sprendimas *Graikija / Komisija* (C-157/00, EU:C:2003:5, 45 punktas).

103. Čekijos Respublika pagrįstai ginčija, kad ginčijamame įgyvendinimo sprendime finansavimo mažinimas apima ne tik ilgesnį nei tyrimo laikotarpį, bet ir ne tuos metus, kurie buvo tirti, o visai kitą po jų einantį laikotarpį. Vis dėlto ji daro neteisingą išvadą, kad Komisija pripažino ankstesnių metų paramos priemonių teisėtumą, taigi ankstesnio išklausymo nepakako.

104. Priešingai, iš 2014 m. balandžio 22 d. rašto matyti, kad Komisija iš tikrųjų pripažino Čekijos Respublikos teisėtus lūkesčius, susijusius su ankstesniu laikotarpiu. Vis dėlto Komisija tebesilaikė nuomonės, kad paramos priemonės neatitiko paramos taisyklių.

105. Taigi Čekijos Respublikos priekaištas atmestinas.

106. Čekijos Respublika taip pat ginčija, kad Bendrasis Teismas neatsižvelgė į per tą laiką iš dalies pakeistą paramos teisinį pagrindą. Vis dėlto šis teisinis pagrindas paminėtas 2012 m. gruodžio 3 d. pranešime. Taigi per taikinimo procedūrą Čekijos Respublika turėjo pakankamą galimybę pateikti pastabas dėl Komisijos nuomonės.

107. Be to, Čekijos Respublika teigia, kad tik iš 2014 m. balandžio 22 d. pranešimo, pateikto po Taikinimo institucijos ataskaitos, sužinojo, kad, nors Komisija iš principo pripažino jos teisėtus lūkesčius dėl paramos priemonių teisėtumo, jie išnyko dėl 2010 m. kovo 22 d. pranešimo. Dėl šio argumento ji neturėjo galimybės pareikšti nuomonės.

108. Šis argumentas taip pat neįtikina. Kaip visų pirma matyti iš Taikinimo institucijos ataskaitos [23], Čekijos Respublika dar prieš 2014 m. balandžio 22 d. raštą rėmėsi teisėtų lūkesčių apsaugos principu, taigi turėjo būti apsvarsčiusi, dėl kokių Komisijos pranešimų tokie lūkesčiai galėtų išnykti. Todėl savo pastabas šiuo klausimu Komisijai ji būtų galėjusi pateikti jau anksčiau. Bet ir po šio Komisijos pranešimo praėjo daug mėnesių, per kuriuos Čekijos Respublika galėjo atsakyti į raštą, kol Komisija galiausiai priėmė ginčijamą įgyvendinimo sprendimą.

109. Be to, dėl aplinkybės, kad Čekijos Respublikos teisėti lūkesčiai kartą buvo pripažinti, ji įgijo pranašumą. Anksčiau Komisija ketino nefinansuoti gerokai didesnių sumų. Paprastai dėl pranašumo, grindžiamo jį įgijusios šalies argumentais, papildomo išklausymo nereikia.

110. Skundžiamo sprendimo 115 punkte Bendrasis Teismas taip pat konstatavo, kad išplečiant pataisos taikymą nereikia laikytis procedūrinių taisyklių pagal Reglamento Nr. 885/2006 11 straipsnio 3 dalies antrą pastraipą.

111. Šiuo klausimu nurodytina, kad Reglamente Nr. 885/2006 nustatytos procedūrinės taisyklės, kuriomis remiasi Čekijos Respublika, priimant ginčijamą įgyvendinimo sprendimą, t. y. 2015 m. sausio 16 d., nebegaliojo. Komisija jas panaikino jau 2014 m. gruodžio 31 d. [24] Atitinkamos taisyklės lemiamą reikšmę turinčiu laikotarpiu buvo nustatytos Įgyvendinimo reglamento Nr. 908/2014 34 straipsnyje.

112. Pagal šias taisykles, kaip ir pagal Reglamento Nr. 885/2006 11 straipsnį, nereikalaujama, kad Komisija finansavimo mažinimą grįstų vėlesniais tyrimais. Tačiau konkrečios išklausymo procedūros reikalingos tik dėl tokių vėlesnių tyrimų, kurių nebuvimą ginčija Čekijos Respublika.

113. Taigi, jei Teisingumo Teismas nagrinėtų apeliacinio skundo trečiąjį pagrindą, jis visas būtų atmestinas.

23 Bendrajame Teisme pareikšto ieškinio A.11 priedas.

24 2014 m. kovo 11 d. Komisijos deleguotojo reglamento (ES) Nr. 907/2014, kuriuo papildomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1306/2013 nuostatos dėl mokėjimo agentūrų ir kitų įstaigų, finansų valdymo, sąskaitų patvirtinimo, užstatų ir dėl euro naudojimo (OL L 255, 2014, p. 18; klaidų ištaisymas OL L 029, 2015, p. 16), 44 straipsnio antros pastraipos c punktas.

VI. Dėl Bendrajame Teisme pareikšto ieškinio

114. Pagal Teisingumo Teismo statuto 61 straipsnio pirmą pastraipą, jei Teisingumo Teismas Bendrojo Teismo sprendimą panaikina, jis gali pats paskelbti galutinį sprendimą, jei toje bylos stadijoje tai galima daryti, arba grąžinti bylą Bendrajam Teismui.

115. Šiuo atveju šioje bylos stadijoje galima priimti sprendimą. Dėl 63–83 punktuose nurodytų priežasčių ieškinys turi būti tenkinamas ir ginčijamas įgyvendinimo sprendimas panaikintas.

VII. Išlaidos

116. Pagal Procedūros reglamento 184 straipsnio 2 dalį, jeigu apeliacinis skundas yra pagrįstas ir galutinį sprendimą byloje priima pats Teisingumo Teismas, bylinėjimosi išlaidų klausimą sprendžia Teisingumo Teismas. Pagal Procedūros reglamento 138 straipsnio 1 dalį, kuri pagal 184 straipsnio 1 dalį taikoma apeliaciniame procese, pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to reikalavo.

117. Kadangi Čekijos Respublika yra laimėjusi šalis ir pateikė atitinkamą prašymą, Komisija turi padengti bylinėjimosi išlaidas.

VIII. Išvada

118. Taigi siūlau Teisingumo Teismui nuspręsti taip:

1. 2016 m. spalio 20 d. Sprendimas *Čekijos Respublika / Komisija* (T-141/15, EU:T:2016:621) panaikinamas.

2. 2015 m. sausio 16 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2015/103 dėl valstybių narių patirtų tam tikrų išlaidų nefinansavimo Europos Sąjungos lėšomis iš Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF) ir Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) panaikinamas tiek, kiek pagal jį nefinansuojamos Čekijos Respublikos išlaidos, iš viso sudarančios 2 123 199,04 EUR.

3. Iš Europos Komisijos priteisiamos bylinėjimosi išlaidos.